

Syyhy varhaiskasvatusyksikössä

Yleistä syyhystä

Syyhy on syyhypunkin aiheuttama kutiseva ihotauti. Syyhypunkki tarttuu yleensä kosketustartuntana paljaalta ihoalueelta toiselle tai tartunnan saaneen vaatteiden ja vuodevaatteiden välityksellä.

Tartuntaan tarvitaan esim.

- sylissä pitäminen ja toistuva halailu
- kylki kyljessä sohvalla oleilu
- lasten lähileikit
- hoitotoimenpiteet
- kädestä taluttaminen
- samoissa vuodevaatteissa nukkuminen

Tartunnan todennäköisyyteen vaikuttaa kontaktin kesto tai toistuvuus tartunnan saaneeseen. Syyhypunkki ei kykene lentämään tai hyppäämään, mutta se liikkuu iholla jopa muutaman senttimetrin minuutissa.

Aikuinen syyhypunkki säilyy hengissä ihon ulkopuolella 1–2 vrk, epäkypsä punkki jopa viikon. Syyhypunkki ei levitä mukanaan mitään muuta infektiota henkilöstä toiseen. Syyhytartunta ei johdu huonosta hygieniasta.

Tartunta ja oireet

Syyhyn oireet ilmenevät tavallisesti noin 2-4 viikon kuluessa (joskus 6 viikkoa) tartunnasta punkkien lisääntyessä iholla. Ihon voimakas kutina etenkin iltaisin ja öisin johtuu punkin kaivautumisesta ihoon, sen eritteiden ihoärsytyksestä sekä elimistön reaktioista. Tyypillisesti oireisia ihoalueita ovat sormien välit, ranteet, niska, rinta, lapaluiden alue, pakarat ja nivusseutu. Lapsilla syyhypunkki voi olla kasvoissa, kaulassa, päänahassa, kämmenissä ja jalkapohjissa. Tyypillisiä iholöydöksiä ovat pienet vesirakkulat, näppylät ja raapimajäljet sekä 2-15 mm pituiset käytävät. Uusintatartunnassa kutina voi alkaa huomattavasti aiemmin, kun tartunnan saaneen elimistö on valmiiksi herkistynyt punkille. Tartuttavuus lisääntyy punkkimäärän lisääntymisen myötä.

Syyhyä epäiltäessä tulee hakeutua terveydenhuollon ammattilaisen arvioon, koska sen diagnosoimiseksi on nähtävä ja tarkasteltava iho. Diagnoosin tekeminen ei ole aina helppoa, esim. atooppinen iho voi kutista ja johtaa raapimiseen, märkärupi ja ihoekseema aiheuttavat myös ihomuutoksia.

Diagnoosin jälkeen syyhy hoidetaan Satakunnan hyvinvointialueen [syyhyn potilasohjeen](#) mukaisesti.

Onnistuneen hoidon kulmakivet ovat:

- Tartunnan saaneen huolellinen lääkehoito kahdesti viikon välein.

- Oireisten ja oireettomien perheenjäsenten, sekä siihen verrattavien lähikontaktien yhtäaikainen lääkehoito kahdesti viikon välein.
- Tartunnan saaneen edeltävän viikon aikana ihoa vasten käytössä olleiden vaatteiden, vuodevaatteiden ja pyyhkeen pesu 60 asteessa lääkehoitojen jälkeisinä päivinä.
- Tartunnan saaneen perheenjäsenten ja siihen verrattavien lähikontaktien edeltävän viikon aikana ihoa vasten käytössä olleiden vaatteiden, vuodevaatteiden, pyyhkeiden pesu 60 asteessa lääkehoitojen jälkeisinä päivinä.
- Molemmilla hoitokerroilla samanaikaisesti toteutettu yleissiivous kotona, sekä patjojen ja sohvien imurointi, tarvittaessa sänkyjen pyyhintä. Pehmeät materiaalit, joita ei voi pestä voi pussittaa tai laittaa pois käytöstä 7 vrk ajaksi. Auton sisätilojen siivous alueilta, joihin ollaan kosketuksissa.

Jos joku hoidon osa-alue ei toteudu, on uusintatartunnan riski olemassa. Toinen hoitokerta tappaa punkin munista kehittyneet nuoruusmuodot ennen kuin ne ehtivät kehittyä aikuisiksi, lisääntyviksi punkeiksi. Iho-oireiden parantuminen ja jälkikutina voivat kestää jopa 2–4 viikkoa, eikä tätä pidä tulkita hoidon epäonnistumiseksi tai uusintainfektioksi.

Varhaiskasvatusyksikön toimet syyhytartunnan leviämisen ehkäisyssä

Suosittellemme vahvasti huoltajaa kertomaan syyhytartunnasta lapsen varhaiskasvatuksen ryhmään ja oireisena aikana läheisessä kontaktissa olleille henkilöille (esim. leikkikaverit). Avoimuus auttaa torjumaan jatkotartuntoja.

Syyhytartunnassa suositellaan tartunnan saaneen lapsen hoitamista kotona 24 tuntia ensimmäisen toteutetun hoidon jälkeen. Samalla perhe ehtii huoltamaan lapsen ja perheen vaatteita ja tekemään tarvittavat siivoustoimet huolellisemmin.

Varhaiskasvatuksen saatua tiedon syyhytartunnasta lapsella, työntekijä pakkaa suojakäsinein sairastuneen lapsen vaatteet ja omat lelut pussiin kotiin huollettavaksi. Lapsen lakanat pussitetaan suojakäsinein pesua varten, patjansuojus pyyhitään tai vaihdetaan ja patja imuroidaan.

Lapsen kanssa tekemisissä olleita työntekijöitä ja ryhmän lasten huoltajia tiedotetaan todetusta syyhytapauksesta ilmaisematta tartunnan saaneen henkilöllisyyttä. Ryhmän lasten huoltajia pyydetään tarkistamaan lapsiensa ihot kotona. Lasta, jolla epäillään syyhyä, mutta ei ole vielä hoidettu, ei tule viedä hoitoon. Myöskään hoitamaton ja oireinen työntekijä ei voi tulla työhön.

Lapsen tai työntekijän syyhyepäilyssä suositellaan ottamaan yhteyttä terveydenhuoltoon syyhydiagnoosin varmistamiseksi. Oireettomien altistuneiden ei tarvitse olla pois hoidosta tai työstä lääkityksen takia.

Jos kahdella tai useammalla saman ryhmän tai keskenään tekemisissä olevilla henkilöllä todetaan syyhy, tulisi epäillä syyhyn leviämistä varhaiskasvatusryhmässä.

Sairastuneet voivat olla ryhmän lapsia tai työntekijöitä. Epidemiassa on huomioitava, että tartunnan saaneet lapset ovat eri perheistä. Mikäli epidemiatilanteen hallinnassa tarvitaan asiantuntija-apua, voitte olla yhteydessä oman alueenne tartuntatautihoitajaan.

Varhaiskasvatuksessa altistuneiden oireettomien lasten oireettomia perheenjäseniä ei ole tarvetta hoitaa. Perheiden oireiset jäsenet hoidetaan alueen terveyskeskuksessa, vanhempien omissa työterveyshuollon yksiköissä tai yksityisissä palveluissa.

Työntekijöiden syyhyhoidon järjestämisestä vastaa työnantaja, jolla on oltava toimintaohje työperäisten altistumistilanteiden varalle.

Huolto-ohjeita varhaiskasvatusryhmän epidemiatilanteeseen

Epidemiatilanteessa ryhmässä kiinnitetään huomiota perussiivouksen lisäksi tekstiilien huoltoon. Tällöin tarvitaan esim. toistettua yhtäaikaista vuodevaatteiden vaihtoa, tekstiilien imurointia tai muuta välineiden huoltoa. Varhaiskasvatus määrittelee itse, kuka huolehtii näistä lisätoimista.

- Patjat, sohvat ja matot imuroidaan TAI poistetaan käytöstä viikoksi (tällöin ei tarvetta tehdä muuta)
- Yhteiskäytössä olevat pehmolelut, peitot, tyynyt, istuinpehmusteet ym. pestään 60 asteessa tai elleivät kestä pesua, pussitetaan ja poistetaan käytöstä viikoksi.
- Lakanat ja kankaiset patjansuojukset tulee vaihtaa ja sängyt pyyhkiä ennen kuin syyhyhoidon saaneet lapset tulevat päiväunille. Pyyhittävät patjansuojukset pyyhitään. Peitot ja tyynyt vaihdetaan puhtaisiin ja käytetyt joko pesetetään tai laitetaan pois käytöstä viikoksi. Nämä toimet uusitaan myös toisen lääkehoitokerran jälkeen viikon kuluttua.
- Lasten vaatteet ja lelut pussitetaan ja viedään kotiin huollettavaksi.
- Käytössä olleet roolivaatteet pestään tai laitetaan pussiin viikoksi.
- Yhteislelut tauolle viikoksi.
- Jumppamatot pyyhitään mikrokuituliinalla.
- Työntekijöitä suositellaan epidemiatilanteessa vaihtamaan joko työpaikalla kotiin lähtiessä tai kotiin saapuessa vaatteet puhtaisiin, jotta syyhy ei kulkeutuisi kotiin.
- Syyhytartunnan saanut lapsi saa tuoda hoitoon palatessaan mukanaan pehmolelun, jota ei ole kosketellut oireisena tai on huollettu asianmukaisesti (pesty/saunotettu/pakastettu).
- Syyhyhiivousta tehdessä, pussittaessa vaatteita ja käsitellessä käytettyjä vuodevaatteita käytetään suojakäsineitä.
- Käsiteltäessä pehmoleluja, vaatteita, lakanoita tai muita tekstiileitä, vältä turhaa pölyyttelyä ja kantamista kehoa vasten.
- Muussa siivouksessa toimitaan toimintayksikön normaalin siivousohjeen mukaisesti.